

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

24. De Donationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

an mutatur; *delegatio*, quando meus debitor ad mandatum meum promittit solutionem Creditori meo; *cessio nominis*, quando id, quod mihi alius debet, creditori meo in solum cedo, quod etiam invito debitore meo facere possum. *l. 2. C. de Donat.* non tamen invito creditori meo, nisi alius solvendi mediis destitutus sim. *l. cum a quo. 16. junct. Aut. hoc nisi. C. de Solut. Confusio*, dum creditor fit heres debitoris, vel e contra; *meritus rei* in specie debite sine culpa aut mora contingens; *res judicata*, *transactio*, *prescriptio*, & si que sunt alie similes facte solutionis species.

18 An verò Ecclesia, vel Successor in beneficio, aut Praelatura, vel civitas teneatur solvere debita ab Antecessore, vel Administratoribus contracta, & qualiter illi Ecclesiam, vel civitatem obligare possint, dictum est superius in Lib. I. in Tit. de Pactis. §. ult. & in eodem lib. in Tit. de Transf. Brevis hic tenendum, quod regulariter Ecclesia vel civitas non teneatur, nisi fuerint debita contracta pro ejusdem necessitate, vel utilitate, *c. i. h. tit. l. civitas 27. ff. de Reb. cred.* Idem tamen Juris esse, quando Antecessor contraxit debita pro sua sustentatione vel infirmitate, quia pro necessitate Ecclesiae videtur contraxisse, quae ipsum alere tenetur, tradit Barb. in Collect. ad d. c. 1. num. 3, ubi plures allegat. Addit quoque Successorem obligari ab solvendis funeris expensis pro suo Antecessore, nisi propria bona habuerit, tunc enim tenebitur heres ejus, ad quem illa bona Titulo hereditario deveniunt.

Demum si quis errore ductus nec civiliter nec naturaliter obligatus pecunia solverit, quam non debuit, datur ei repetitio per *conditionem indebiti*, de qua late agunt Juris Civ. Interpretes in Tit. ff. & Cod. de Conduitione indebiti.

TITULUS XXIV

De Donationibus,

§. I.

Quid & quod duplex sit Donatio
ejusque requisita.

SUMMARIUM.

1. Donatio quid?
2. De donatione facta per pollicitationem quae liget.
3. Ex donatione datur actio.
4. Donator habet beneficium competentiae, non usurar, aut fructus ex mora, nec creditur.
5. Donatio an sit stricti iuris, vel bona fidei.
6. Donatio inter vivos, donatio mortis causa differant.
7. De donatione ultra 500. solidos, & quomodo valeat.
8. Donatio omnium bonorum valet saltem ad ius. Alia summaria post §. 2.

Donatio dicta est quasi donatio *de senatus 35. §. 1. de Mort. donat. tit. l. 1. de Mort. donat. tit. l. 1.* donatum autem est *gratuitum*, quod neque ex contractu, neque alteri iussu, neque conditionem imponit. Quamvis vero donatio communiter accipitur pro ipsa rei donata traditione, ipsa tamen conventio de donando donatio appellatur; & haec conventio aliquando in pollicitationem & promissionem, quando cet aliquis rogatus promittit se donaturum aliquando per pollicitationem, si quatuor proprio se offerat, quod alteri recipere velit.

Porro circa pollicitationem huc recedendum, quae superius in Lib. I. in Tit. de Pactis. §. 1. dicta sunt, nimirum quod pollicitatio non prius obliget promittentem quam si ab altera parte fuerit acceptata, deoque possit ante acceptationem revocari. *l. nuda pollicitatio. Cod. de Contractibus. Tit. 1.*

ENC

latione. imò per mortem donatoris
 contingente ante donatarii, acceptatio-
 nem tanquam voluntate interrupta hoc ipso
 procedit. *l. 2. §. sed si quis donatarius. 6.*
l. 1. §. 1. ff. de h. r. Neque tamen sem-
 per verbalis acceptatio requiritur, sed etiam
 scripta, vel concurrentibus circumstantiis
 modo agendi solâ præsentia & taciturni-
 tate quando donatio acceptata intelligitur
 præsertim Doctorum *ad cap. qui tacet. de
 iur. in 6.* Quod maximè locum ha-
 bet in debitori per donationem debitum re-
 mittitur, eò quòd debitor censetur sem-
 per petere & desiderare liberationem, ac
 consequenter statim in talem donationem
 accedere. Franciscus Conanus *in Com-
 ment. Juris Civilis lib. 5. cap. 8. num. 2.*
 Specialiter autem tradunt Doctores in
 donatione, vel donatione facta piæ cau-
 sæ, quòd ea non requirat alterius acceptatio-
 nem, sed à Deo acceptari censetur. Moli-
 tius *de Jure com. 2. disp. 203. num.*
Barthol. Juris Eccles. univ. lib. 2. cap. 13.
 cum pluribus ibidem in utramq; par-
 tem citatis. & dictum superius *in Tit. de
 Test. §. 1. n. 4.* ita tamen, ut non statim
 intelligatur donatio irrevocabilis, si quis
 tantum propositum aliquid dandi vel faci-
 endum alij declararit, nisi veram actua-
 lem promissionem fecerit v. g. dicendo ad
 Titium: 100. quos mihi debes, dono
 tibi. *l. 1. ff. de Test. §. 1. n. 4.*
 De Jure Civili quoq; communiter docent
 Interpretes, quòd, licet alias ex pacto nudo,
 cuius speciem habet donatio sine stipulatio-
 ne aut traditione rei facta, non detur actio
 Imperator tamen in *l. si quis argentum
 §. 1. ff. de h. r.* pro re ex donatione promissa
 actionem concesserit, quam con-
 dictionem ex illa *l. si quis argentum. ap-
 pellatur.* Possit forsitan non incongruè etiam
 actio ex donato dici, per ea, quæ superius
 Tit. de Precarijs diximus.

Interim si hæc actione, siue ex stipula-
 tu conventus donator eatenus tantum tene-
 tur, quatenus deducta suâ sustentatione, de-
 ductis itidem alijs debitis facere potest, *l.*
qui ex donatione. 12. & l. qui id. 33. ff.
hoc. tit. l. divus Pius. 28. ff. de R. J. Ne-
 que ob moram siue dilatatam rei solutionem
 uturas aut fructus præstare cogitur. *l. in a-
 dibus. 9. §. 1. l. cum de modo 11. & l. eum
 qui 22. ff. hoc. tit.* Et deniq; si rem alienam
 bonâ fide suam æstimans donaverit, quæ
 vetus dominus superveniens repetat & evin-
 cat, non potest donator à donatario de evin-
 ctione ad aliam rem, vel pretium, aut in-
 teresse præstandum conveniri, nisi expressè
 promiserit evictionis præstationem, vel do-
 lo & scienter rem alienam donarit, in quam
 donatarius expensas fecerit. *l. Aristot. 18. §.*
fin. ff. hoc. tit. l. 2. Cod. de Evict. quorum
 omnium ea est ratio, ne alicui liberalitas sua
 nimis damnosa sit.

Eoque respectu donacionem potius inter
 stricti Juris, quàm bonæ fidei contract. nume-
 rari astricti Juris-Consultus in *d. l. 22. hoc. tit.*
 quòd dictum de donationibus privatorum
 intelligit Gottofredus in suis notis ibidem:
 donationes enim & beneficia Principum esse
 latissimæ interpretationis, si non alicujus
 tertij, sed solius dantis præjudicium con-
 cernant, probat tex. *in c. olim. 16. de Verb.*
signif. & in l. beneficium. 3. ff. de Constit.
P. incipum. Idem circa donacionem ad piæ
 causas dicitur *in cap. cum dilecti. 6. hoc
 tit.* ita tamen, ut ad verisimilem mentem
 donatoris respiciatur, teste Panorm. *in eod.*
cap. 6. n. 2. Videantur tradita superius in
 Tit. de Pactis. §. 5. n. 20.

Donatio dividitur, quòd alia sit *inter vi-
 vos*, alia *mortis causa.* Donatio *inter vi-
 vos*, illa dicitur, quæ statim vivente donato-
 re suum effectum habet, & exceptis certis
 casibus (de quibus *in §. seq.*) irrevocabilis est.

Dona-

Donatio verò *mortis causâ* in eo quidem convenit cum donatione inter vivos, quòd etiam præsentî & acceptantî fiat *l. inter. 38. ff. de Mortis causâ donationibus.* differt autem, quòd conferatur in tempus mortis, & effectum suum post mortem donatoris consequatur, unde & species ultimarum voluntatum est, solennitatem s. testium requirit, dominium transfert sine traditione, legem falcidiæ admittit, ex quo eam Imperator legatis exæquavit. *l. ult. C. de Mortis causâ donat.* ac ante mortem liberè revocari potest. Imò si intuitu certi periculi, v. g. certæ infirmitatis, naufragii, belli &c. talis donatio facta sit, & donator ex illo supervixerit, eo ipso revocata donatio censetur; secus autem si intuitu mortis naturalis quancumque eventura aliquis donarit, tunc enim expressa revocatio requiritur, vel saltem tacita signo aut factò declarata, ut si rem donatam sine necessitate donator alienarit, aut inter ipsum & donatarium graves inimicitie suborta fuerint: item censetur revocata donatio, si donatarius ante donatorem præmoriatur, sicut hac de re textus sunt, & ibi agunt Interpretes in *§. 1. Instit. hoc tit. l. 1. & 2. l. ubi ita. 27. & l. si mortis. 29. cum l. seq. ff. de Mortis causâ donat. l. non minus. 19. ff. de Rebus creditis.* Quòd si & donator & donatarius simul decedat v. g. in naufragio, ruina, aut bello, neque constet, uter eorum præmortuus fuerit, in hoc dubio pro valore donationis, ut ea hereditibus profit, iudicatur, *l. cum hic stat. us. 32. §. si ambo. 14. ff. de Donatione inter virum & uxorem. l. si inter. 8. ff. de Rebus dubiis.* Covar. Vari. Resol. lib. 2. c. 7. n. 7. ubi hunc casum duorum vel plurium commorientium in ordine ad diversos juris effectus prolixè tractat.

Non tamen omnis donatio, quæ in periculo mortis fit, donatio mortis causâ dici

debet, tamen si forsan mentio mortis facta, quin potius in dubio donatio inter vivos dicabitur, præsertim si intuitu contingentis facta, si non adhibitis s. testibus, in jecto pacto de non revocando &c. *d. l. de ita. 27. & l. seq. l. 42. §. 1. ff. de Mortis causâ donationibus.* Nisi ex alio circumstantiis, quòd quis donationem mortis causâ facere voluerit, colligatur. Vid. C. d. *consil. 114. Harp. Instit. hoc tit. n. 3. & seq.*

In eo quoque inter donationem mortis causâ, & donationem inter vivos est nonnulla diversitas, quòd illa tanquam ultimæ voluntatis species, & pro libitu revocari non sit restricta ad certam quantitatem. *ult. Cod. de Mort. causâ donat.* Hæc verò non debeat 500. solidos (quo nomen die communiter 500. aurei, seu mille reales intelliguntur, licet de Jure certo constet, quanta fuerit olim vera solutio), ut videre est apud Covar. *de Rebus Num. smat. collatione. c. 3. §. 5. & Variar. Resol. lib. 1. cap. 11. n. 1. & 2. l. si quis pro redemptione. sine Cod. hoc tit. §. alia autem. 2. hoc tit.*

Sunt tamen aliqui casus excepti, in quibus donatio ultra 500. solidos sustinetur. Si coram magistratu seu ordinario contentente iudice fuerit insinuata. Quæ donatio pro utilitate utriusque statuta est, natoris quidem, ne inconsulto præcepto ad tantam summam donandam; donatarii verò, ut donationem factam tanto tempore probatam habeat. *d. l. Sanctimus. 34. §. si quis argentum. 35. §. penult. Cod. de hoc tit.*

II. Excipiunt Doctores, si pro redemptio captivis, vel generaliter ad pias causas talis donatio fiat; tum quòd leges, quæ ad extendantur in præjudicium piarum causarum, & Ecclesiarum, quando actus

gentiam esset validus, argumento eorum, quæ de testamentis ad pias causas tractantur in c. relatum. X. de Testamentis. ubi quod donando ad pias causas & pro anima non censetur aliquis inconsulto agere. Textus in l. si quis pro redemptione. 36. ubi hoc tit. Julius Clarus lib. 4. sentent. §. 1. q. 1. Antonius Gabrielus lib. 2. commun. conclusio. Rubrica de donationibus. conclus. 1. num. 28. Cuius sententia Harpr. in §. 2. Instit. hoc tit. no. 139. cum aliis contradicit propter illud. 19. Cod. de SS. Ecclesiis. & in l. Sancimus. 34. §. 1. & d. l. si quis arguatur. §. ult. Sed responderi potest, quod tales leges vel non valere in præjudicium Ecclesiarum, & piarum causarum, arg. c. Ecclesia. 10. de Constit. & d. cap. relationum. vel correctas esse per d. l. Si quis pro redemptione. quæ est reliquis legibus potior, ut ex subscriptione ejusdem legis patet. & etiam circa profanas donationes respice correctoria priorum legum Codicis. & in specie d. legis Sancimus. ex qua non nisi trecentos solidos absque insinuatione donare licuerat. Quamvis verò d. l. si quis pro redemptione. 36. tantum de redemptione captivorum nominatim loquatur. tamen est ratio in aliis piis causis, si enim valet donatio cujuscunque quantitas pro redemptione captivorum, uti ibi dicitur Imperator, cur non generaliter donatio ad pias causas pro redemptione animarum juxta illud, quod in SS. literis habetur. *ut carne elemosinis peccata tua & redemptio animæ viri divitiarum sue.* Proterit. 13.

III. Exceptio est, si donatio illi facta sit, quæ domus incendio vel ruinâ perit. d. l. si quis. §. 2. Cod. de b. t.

IV. Si quis diversis temporibus alicui donaverit, ut singulæ donationes 500. solidos non excedant, licet excedant omnes simul

ENCEL IN DECRET. LIBER III.

sumpta: quia in diversis donationibus non est tantum periculum præcipitantiæ & jacturæ. d. l. Sancimus. 34. §. 3. C. b. t. ubi Imper. in §. 4. etiam illam quæstionem decidit, an si quis donando ad annuam præstationem sese obliget, requiratur insinuatio? & distinguit, an ad vitam tantum donantis vel donatarii promittatur, & tunc nullâ opus erit insinuatione, cum possit facillè post unum alterumve annum mors intervenire. Vel an etiam heredum mentio facta sit, & tunc requiretur insinuatio. Nec obstat ibid. textus: *si autem heredum ex utraque parte mentio fiat, vel adjiciatur tempus vite &c.* quia, ut notat Godofredus ex Cujacio hæc verba non sunt bene ex græco translata, cum in græcis exemplaribus legatur: *nec tempus vite adjiciatur &c.* Alias non posset hic textus congruè explicari, quin sibiimet contradiceret.

V. Donatio facta à Duce belli militibus etiam sine insinuatione subsistit. d. l. si quis. 36. §. 1. C. eod.

VI. Si Imperator alicui donet; non solum quod Imperator suis legibus non teneatur. l. Princeps. ff. de LL. sed etiam, quod indignum foret, Imperatoriam liberalitatem ad 500. solidos restringere. d. l. Sancimus. in princ. v. exceptis. Id quod Doctores etiam ad Principes inferiores, & dominos territoriorum extendunt; tum quod tales domini in suis terris potestate quasi Imperatoriæ fungantur; tum quod incongruens sit, etiam horum liberalitatem tam arctis terminis concludere. Harprecht. ad §. 2. Instit. hoc tit. num. 145.

Demum donatio, quæ sit ultra 500. solidos non vitiat in totum, sed tantum quantum excedit prædictam summam, cum in illis, quæ separari possunt, regulariter utile non vitietur. Text. in d. l. 36. §. si quid autem, & in Novel. 162. c. 1. §. 2. c. civile. 37. ubi Gl. de R. J. in 6.

Hhh h Por-

Porro an donatio omnium bonorum inter vivos facta valeat etiam cum infirmatione? non est eadem omnium sententia, id tamen contra plures negantes affirmat, & per textus ac rationes probat Harprecht. *Instit. hoc tit. §. 2. n. 18.* Atque multo magis procedit in donatione omnium bonorum facta piis causis, ut ea valida judicari debeat, sicut docet Barb. *Juris Eccles. univ. lib. 2. c. 13. n. 17.* Covar. ad Rubric. de Testam. p. 2. n. 13. ubi attestatur de communi per Textus in c. Pralatium. 19. q. 3. c. fin. de Successionibus ab intestato. l. jubemus. 14. in princ. vers. verum sive testamento. Cod. de SS. Eccles. Valet enim talis donatio jure naturali & gentium, jure autem Civili nec potuit in præjudicium Ecclesiarum irritari, nec fuit irritata, imò potius confirmata, ut in d. l. jubemus. & in l. si quis argentum. 35. §. sed & si quis. 4. C. h. t. l. si unquam. 8. Cod. de Revocandis donat. Non obstat, quòd donatio omnium bonorum auferat testandi facultatem: quia testamentum facere, vel non facere, cuique arbitrium est, & propterea, qui illa facultate non utitur, non patitur injuriosam testandi inhibitionem, de qua solum intelligenda est objectio, cum volenti non fiat injuria, & quilibet juri suo renuntiare valeat.

§. 11.

Qui nam donare possint, vel non.

SUMMARIUM.

9. Donare possunt regulariter omnes, qui sunt capaces rationis, & habent administrationem rerum suarum, & ibi de filiosam.
30. Donare non possunt rerum alienarum Administratores, nisi ex speciali mandato, vel remuneratorie.
11. Donare an & qualiter possint Prælati, & beneficiarii.
12. De donatione inter virum & uxorem, remissive.

13. Donatio inter Patrem & Filium, an & valeat.

14. Donare liberis an Mater possit.

15. Donati nem à parentibus factam an renuntiare possit remissive.

Alia Summariaria post §. 3.

AD personas donantium quod tamquamvis regulariter omnes personæ sunt habiles ad donandum ex eo, quòd ratio sit actus Juris naturalis & gentium, piuntur tamen aliqui, & in primis Prælati, qui administrationem rerum suarum habent. adeoque alienare nihil potest pupilli, minores, furiosi, prodigi, & bonis interdictum est, &c. Filius quoque extra peculium castrensē vel absque consensu Patris donare non potest utpote alias patri in proprietate, vel usufructu peculii præjudicaturus, tantum accedente consensu non tantum ad vos, sed & mortis causa donare non potest. vers. quamvis. de Sepulchris. 6. l. filiusfamilias. 7. in princ. & fin. ff. h. t. l. tam is. 25. §. 1. ff. de causa donat. quibus. quod circa personam mortis causa, ajunt, esse speciale in familiis, cum alioquin donare non nequeat, qui testamentum facere non potest. arg. l. cum hic. 32. §. similes. & ff. de donatione inter virum & uxorem. l. de Tutela & rationibus. Instr. de Tutela & filiisfamilias etiam patre consentiente testamentum facere non potest. d. l. is. §. 7.

II. Illi, qui administrationem rerum sine dominio, donare non possunt, veluti Tutores, Curatores, Praeres absque speciali mandato: donare est quasi perdere, d. l. filiusfamilias. autem constituuntur, ut res suorum meliores faciant, non ut perirent. 3. de Offic. Vicarii in 6. l. tutor. 1. Lucius. 46. ff. de Administrat. tut.

recipiunt donationes remuneratorias correspondentes meritis & servitiis in principibus collatis *arg. l. cum plures. 2. §. 3. ubi ff. de Administrat. tutor. Barb. in d. c. ad. per d. u. s. hoc tit. n. 4.*

III. Rei alienae Administratores etiam censentur Prælati ac Rectores Ecclesiarum, ut de rebus ad suas Ecclesias pertinentibus immoderatas donationes facere nequeant, cum suarum Ecclesiarum non sint domini, sed potius procuratores; & si defacto in nomen Ecclesie donare attentarint, hæc donationes tanquam invalidæ à successore revocari poterunt. *c. 2. & ibi ff. de h. r.*

Disco autem: immoderatas & graves donationes esse prælati prohibitas, quæ scilicet sunt de rebus immobilibus, vel mobilibus pretiosis, aut excessiva summa pecuniæ. Donationes verò moderatæ juxta proportionem reddituum Ecclesiasticorum, & convenientiam loci, præsertim ob bonè merita remuneratoriæ, vel ad pias causas pro discretionem Prælati rectè fieri possunt, *c. 3. hoc tit. c. aurum. 12. q. 2. Barb. in d. c. per d. u. s. n. 2.* Et hæc si Prælati vel beneficiati de rebus Ecclesie donare velint: idque potissimum procedit in Prælati Regularibus, qui propria bona & redditus non habent. Alii vero Prælati & Clerici Sæculares sicut de bonis patrimonialibus, & indultrialibus, libere disponere, ita etiam donare possunt: de bonis autem & redditibus prospectu Ecclesie acquisitis, quæ ultra congruam sustentationem superiunt, possunt quidem, immo tenentur ad pias causas donare & applicare, sed ad profanas non nisi modicè & moderatè vel ex causa remuneratoriæ, ut in Tit. seq. prolixius tradunt Interpretes.

IV. Donatio inter virum & uxorem, ex qua una pars ditior altera pauperior evadit, prohibita est, ne vel nimius amor alterum

ad paupertatem redigat, vel certè difficultas 15 donandi & denegatio rei ab altero desideratæ inimicitiarum & litium causam præbeat, qua de re in Lib. seq. Titulo de Donation. inter Virum & uxorem dicemus.

V. Pater filio, quem in potestate habet donare non potest. *l. cum de bonis. 11. Cod. hoc tit. l. donationes, quas parentes. 25. Cod. D. Donat. inter virum & uxorem.* Rationem communiter assignant, quòd pater & filius juris fictione censeantur una persona, & quod ex re Patris ad filium venit, dicitur esse *peculii profectitii*, cujus dominium est patris, & sic pater quasi sibi ipsi donaret, ac eodem momento, quo dominium rei donatæ transferebat ad filium, id mox ad patrem reverteretur. *arg. l. placet. 79. ff. de Acquirenda hereditate.* Quia tamen ista ratio videtur nimis generaliter probare, ut pater vix ullo casu posset filio efficaciter donare, nec apparet, cur illud acquisitionis jus in favorem patris introductum ipse pater donando remittere non possit, & huic suo favori renunciare. *arg. l. cum oportet. 6. §. 2. vers. sin autem. C. de Bon. qua liber.* Ideò planè dubito, an jura solam hanc subtilitatem attenderint, quin potius exemplo donationis inter virum & uxorem (in quo Titul. eandem materiam conjunxerunt) considerarint, posse nimio amore erga liberos parentes in vita sua donando depauperari, aut occasionem tristis odii inter parentes & liberos, vel inter plures liberos ejusdem patris præberi, si pater non donaret, cum posset, aut uni plus reliquis donaret, sicut confirmat historia Biblica *Genes. 37.* de Josepho plus cæteris filiis à patre dilecto.

Interim ex causa etiam permittitur, ut pater liberis donet, videlicet ex causa dotis & donationis propter nuptias. *l. ult. C. de Dotis promissione.* studiorum seu liberalium artium, aut etiam honesti officii, *arg. l.*

Hhh h 2

si pa-

si paterno. 15. Cod. de Negotiis gestis. remunerationis, ob bene merita singularia à filio in patrem collata, arg. l. cum pater. 77. §. rogo. 25. ff. de Legatis. 2. cessat enim his casibus non tam prior, quam posterior assignata ratio, & ex tali causa facta donatio non tam libera donatio, quam expensæ de jure filijs debita censenda est. Similiter ex causa militiæ armatæ, vel rogatæ scilicet ad Gradum vel honorem adipiscendum pater rectè donat, cum talis donatio efficiatur *castrensis Peculii vel quasi*, in quo filius familias pro patrefamilias habetur, & libera ei desuper dispositio conceditur. l. miles 4. ff. de Castrens. peculio. l. jubemus. 5. Cod. de Silentariis & decurionib. junct. l. Advocati. 14. Cod. de Advocatis diversorum judiciorum.

Sicut & generaliter filiis emancipatis & extra potestatem constitutis (quales hodie de consuetudine Germaniæ censentur etiam matrimonio juncti & separatim à domo patris degentes) pater valdè donare potest. l. 2. & l. si emancipatis. 17. C. h. t. tum quod inter emancipatos liberos cesset ratio *profecitij peculii*, tum quod erga emancipatos plerumque non sit tam intensa affectio, & propter separatam habitationem cessent etiam à potiori reliqua pericula.

14. Matrem quoque & Aviam, vel avum maternum liberis & nepotibus donare posse docet Gomez. Var. Resol. lib. 2. c. 4. in fin. cum Mol. & Less. apud Paul. Laym. in Theol. mor. al. lib. 3. Tract. 4. c. 12. n. 12. quia in his personis non obtinet patria potestas §. *femina*. Inst. de Adoptionibus. & licet Matres ardentius diligant liberos, faminis tamen donare prohibitum in jure non est, vel quia id saltem in magna quantitate facere non solent, arg. l. si a se ego. 4. §. 1. ff. Ad S. C. Vell. vel ex defectu bonorum aut administrationis non possunt. Videtur qui-

dem ob stare text. in l. 3. §. 4. ff. de Donat. inter virum & uxorem. ubi prohibetur mater filio in potestate constituto communi ad castrense peculium. Sed respicienda potest, ubi matrem tantam fuisse potestatem, donare, quia per talem donationem ludebatur lex prohibens donationem inter virum & uxorem, cum jure veteri rebus filios familias undecunque donatum tantum id patri acquirebatur, utpote nondum introducta peculii adventitia electione, quam novissime Imperator constituit §. 1. ubi D. Inst. de personis cuique acquiritur.

Confirmatur denique donatio facta filiis familias per emancipationem eorum in potestate patris, qui prius non revocavit, ut videtur in l. 17. C. h. t. l. donatio Cod. de Donat. inter virum & uxorem.

Ceterum de controversia illa quæ inter filios familias & potius ad materiam successione relictarum pertinet, utrum & quæ potestatem à Patre factam teneatur, post mortem patris ad communem hereditatem divisionem cum reliquis fratribus spectare? & tantò minus ex hereditate participare? vid. Fachin. lib. 3. Controvers. §. seqq. Paulus Laym. d. t. 2. n. 12. in pretes ad Tit. ff. Cod. de Collatione Prolixè etiam tractat Harpr. ad §. 2. l. hoc tit. n. 55. de sumptibus, quos pater filio studiorum causa fecit, an teneatur ferre? & negativè concludit.

§. III.

De Revocatione Donationis

SUMMARIUM.

16. Donatio inofficiosa que dicitur.
17. Donatio quando revocetur propter defectum an hereticorum.
18. Donatio facta pia causa non revocetur propter supervenientes libertas, nisi quia...

ENC

Donatio revocatur propter ingratitudinem donatarii.

Do haec revocatio etiam datur heredibus & contra heredes.

Donatio facta p*ro* causa, vel remuneratori*ae* non revocatur propter ingratitudinem.

¶ *Et donatio facta à persona, vel in re non prohibita, tanquam pactum legitimum iure naturali & civili obligatorium, regulariter irrevocabilis maneat, sunt tamen aliqui casus excepti, de quibus*

Notandum I. Si donatio fuerit tam immoderata & excessiva, ut per eam pra*ei*udicium legitimae filii aut parentibus debita*e* donationem dici *inofficiosa*, & revocari posse saltem quoad supplementum legitimae, qua de re sunt textus, & ibi agunt DD. *in l. 1. si filius. 4. & passim toto tit. Cod. de inofficiosis donationibus.*

Notandum II. Revocari posse donationem, si donatori post donationem liberi contra spem, & de quibus tempore donationis non cogitavit, nascantur, *l. si unquam Cod. de revocandis donationibus.* ex

ratione, quod donator non censetur habuisse animum & intentionem donandi etiam in illum casum, quo sibi liberi nascantur, cum nemo propriae soboli extraneum pra*ei*tere voluisse pra*es*umatur, *l. cum avus. 122. ff. de Condit. & demonstrat. &* sic

illud donatio habeat tacitam conditionem, si liberi non supervenerint. Quamvis autem *l. si unquam.* tantum de donatione inter patronum & libertum loquitur, quia

retractio legis generalis est, ideo & contra alios generaliter ad alias quoque donationes ex communiori DD. sententia porrigitur; & quod in *d. l. si unquam.*

tantum patroni & liberti mentio facta sit, atque propterea contigit, quod solus casus de patrono & liberto fuerit Imperatori propositus, ut verisimile sit, idem omnino respectum fuisse in quolibet alio donationis casu. *Fach. Lib. 3. Controv. c. 85. Ad e*

ut etiam donationes iuramento firmatae possint ex hac causa revocari, nisi iuramentum vel pactum nominatum quoque in casum nascentium liberorum conceptum fuerit, cum iuramentum reguletur secundum naturam actus, cui apponitur, & non extendatur ad incognita. *arg. cap. quemadmodum. de Iurejurando.* Julius Clarus *in § donatio. q. 23. n. 1.* De remuneratoriis donationibus similiter idem sentit Achinæus *d. l. c. 89.* saltem quatenus arbitrio prudentis viri merita donarii notabiliter excedunt.

Item volunt, quod donator quidem tempore donationis liberos habens, si alii super nascantur, valeat donationem tantum usque ad supplementum legitimae revocare, ut paulo ante dictum, at verò si nullos omnino liberos, neque spem eorum habuerit, tunc iis supervenientibus possit donationem totam revocare, per textum *in d. si unquam* & rationem superius adductam. Harprecht *ad dict. §. 2. hoc. tit. num. 179.*

Notandum tamen III. Quod revocationi non sit locus, si donatio fuerit modica, qualem etiam facere solent, qui liberos habent; quanta verò debeat esse donatio revocabilis, potissimum arbitrio Iudicis in singulis factis ex qualitate personarum, bonorum & damno filiorum determinandum esse censet Menochius *de Arbitrariis Iudicium. c. su 133. n. 2.* An verò donatio revocari possit, si liberi nati vivo adhuc donatore decesserint? pro utraq; parte videntur auctores & rationes apud *Fach. d. lib. 3. c. 90.*

Notandum IV. Donationem factam Ecclesiae vel piis causis propter supervenientes liberos probabilius de rigore juris non revocari, nisi tantum quoad supplementum legitimae; tum quod Ecclesia censetur iure filiotum, *argum. c. in praesentia. v. si d. c. si. de Probationibus. & auth.*

Hbb h 3

si qua

si qua mulier. C. de SS. Ecclesiis. tum quod licet donator plus præsumatur diligere liberos, quam extraneum, non tamen plus quam Deum, cui principaliter, & animam tuam, pro qua donationem ad pias causas fecit. Panor. in c. fin. hoc tit. in 6. Sed opponitur textus difficilis in c. fin. causâ. 17. q. 4. ubi D. Augustinus refert factum S. Aurelij Episcopi qui donationem Ecclesiæ factam propter supervenientes liberos donatori restituit; & subjungit, quod potuisset quidem retinere *jure fori*, sed non *jure poli*. ergo videtur D. Augustinus in ea fuisse sententia, quod donatio propter natos liberos *in foro externo* revocari nequeat, *in foro autem interno* etiam Ecclesiæ facta restitui debeat, quod utrumque nostris assertis repugnat. Omissis aliis & aliorum responsionibus dico, ex hoc textu imprimis confirmari, quod donatio facta Ecclesiæ *in foro externo* seu Judiciali exceptâ legitimâ non revocetur. Quod verò attinet *ad forum internum*, posse verba illa accipi non de obligatione justitiæ, sed potius honestatis vel charitatis, ut cum Molina & Lessio notavit Paulus Layman. in Theol. morali lib. 3. tract. 4. c. c. 12. n. 30. quemadmodum talem honestatis obligationem oriri ex testamento non solemniter docet Covar. ad c. cum esset. 10. de Testamentis. n. 17. & quod verbum: *debet*, nonnunquam importet tantum *honestatis obligationem*, sicut in desponsatione liberorum à parentibus facta, advertit Glossa in c. 1. de Desponsatione impuberum, & Panor. ibid. num. 7.

19 Notandum V. Propter ingratitude donarii concedi quoque revocationem. Sunt autem 5. tantum ingratitude species expressæ in l. fin. Cod. de Revocandis donationibus, nimirum si donatarius in donatorem impias manus injecerit: si atroces injurias verbales (ut à priori

injuria reali fiat distinctio) in eum fecerit: si grave damnum rebus ipsius contempserit: si vitæ infidatus fuerit: denique si conditiones seu conventiones donatione appositæ non impleverit. Quia Imperator in d. l. fin. ait ex hujusmodi causis revocari posse donationem inferunt DD. quod aliæ causæ, licet ad heredationem liberorum sufficientes, esse censentur, neque revocari possunt. Quamvis donatarius deinde captivum non redemerit, pauperem alimentaverit, furiosum non curaverit. Quare autem quatuordecim causæ heredatione liberorum assignatæ sunt in l. vel. 115. c. 3. & non tot ac tales præcavatione donationis, illa videtur potior ratio, quod libri non tantum obligationem non agere contra parentes, quam ipsi positive beneficiere, ut propter vitam, bona, & educationem generant, neque pravis moribus abgenerare, seu familiæ notam immutare non faciunt suum officium filius si am non inferat, nisi etiam egerint in periculis constitutum juvet, & laetitiam mimorum, hereticorum, & am perverfam vitam declinet. Accipit donatarius, qui tantum unam vel alteram rem donatam accipit, tenetur sollicitudinem donatori non inferre, aliis in rebus rigoroſa aliqua obligatione constitutivè beneficiere donatori, donatio esset mera liberalitas, sed potius tantum onerosus: *do ut facias* &c. aut quæ vita & mores donarii ad donatorem pertinent, exceptâ donatione feudali. Superius in Tit. XX. egimus.

Notandum VI. Quod jus revocationem propter ingratitude in eum qui donatoris & donarii sit ita potius ut nec heredibus, nec contra heredes

E N C

atur, antequam donatio ab ipso revocatur, ab heredibus ejus revocari non potest: nam pœne suos tantum auctores tenere debent. Similiter econtra si donator moriatur, nec donationem in vita revocatur, heredibus ejus revocandi nullum jus videtur esse, *l. his solis. 7. vers. actionem. §. 1. §. fin. vers. hoc tamen. Cod. de Revocanda donationibus.* Sed hunc posterio-rem casum ita limitat Panormitanus *177. §. fin. hoc. tit. n. 7.* & ibidem Barbosa *n. 11.* ut procedat, si donator injuriatus fuit, & tempus revocandi habuit, si verò injuria ignoravit, vel morte præoccupatus revocare donationem nequivit, atque injuria tunc fit ut dissimulaturus minimè fuisset, existimant citati DD. donationem etiam per heredem revocari posse. Item quòd actio ista revocatoria eo quoque sensu sit perso- nalis, ut non detur contra tertium possessio- nem rei donatæ, sed præcisè contra ipsum donatarium ingratus, probat Harprecht. *cap. 2. Instit. hoc tit. n. 167.* contra Donel- lum in *Comment. Juris Civilis. lib. 20. c. 9.*

Notandum VII. Quòd donatio Eccle- siæ vel piæ causæ facta propter ingrati- tudinem Prælati revocari non possit, quia re- gulariter delictum personæ non nocet Ec- clesiæ. *c. delictum. 76. de Reg. Jur. in 6.* Illaque etiam ad eum casum extendendum, quo Prælati una cum Capitulo ingratus dicitur, quia in donatione facta piæ causæ ex principali intentione donantis donatarius est ipse Deus, qui nunquam ingratus, sed omnium gratiarum liberalissimus largitor. *Baro. in d. c. fin. n. 15. Julius Clarus lib. 5. sententiarum. in §. donatio. q. 21. n. 5.*

Notandum VIII. denique donationem remuneratoriam non esse revocabilem propter ingratitude donatarij, nisi in quantum arbitrio prudentis viri merita excedit, ta- lis enim donatio propter merita anteceden-

tia potius exigit gratitudinem ex parte do- natoris, quàm donatarij, nec proinde tam obligat, quàm compenfat, sicut docet cum plurimis citatis Barbof. *dict. loc. num. 17.*

TITULUS XXV. De Peculio Clericorum.

SUMMARIA.

1. Peculium quid.
2. Bona patrimonialia Clericorum, que dicantur.
3. Filiusfamilias post Clericatum non acquirit usumfru- ctum patri.
4. De bonis industrialibus Clericorum.
5. De bonis prospectu Ecclesiæ acquisitis.
6. An eorum dominium habeant Clerici.
7. De bonis parsimonialibus.
8. Sufficienti Clerici potest desumi ex redditibus Ec- clesiasticis, licet adsint bona patrimonialia.
9. Quomodo accipienda sit congrua sustentatio.
10. Clericus in officio diligentior plus potest impendere in sui sustentationem.
11. Quid veniat nomine piarum causarum, quibus su- perflui Ecclesiastici distribuendi.
12. Consanguinei non sunt ditandi ex bonis Ecclesiæ; possunt tamen juvari, ne egeant secundum su- um statum.
13. Quenam dicatur notabilis quantitas reddituum male impensorum.
14. Male impendentes probabiliter excusantur à resti- tutione, quamvis hæc illis pro tutiori consulenda sit.
15. Que sunt comparata ex redditibus Ecclesiasticis as- sumunt naturam bonorum Ecclesiasticorum.

Quemadmodum de jure civili *peculium* dicitur illa pecunia, quam servus vel filiusfamilias à rationibus domini vel patris ejus permittit separatam habet, *l. 5. §. fin. ff. de Peculio.* ita per quandam simi- litudinem bona Clericorum, quæ separatim à bonis immediatè ad Ecclesiam spectanti- bus possident, in hoc titulo *peculium* ap- pellantur; vel generaliter *peculij* nomine cujusque patrimonium & substantia possessa intelligitur. *l. cogi. 16. ff. ad S. C. Velleja- num.*

Porro